

POSTANOWIENIE

21 czerwca 2023 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Władysław Pawlak

na posiedzeniu niejawnym 21 czerwca 2023 r. w Warszawie,
w sprawie z powództwa M. P.

przeciwko D. spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w T.
o uzgodnienie treści księgi wieczystej z rzeczywistym stanem prawnym,
na skutek skargi kasacyjnej D. spółki z ograniczoną odpowiedzialnością
w T.

od wyroku Sądu Okręgowego w Zielonej Górze
z 28 marca 2022 r., VI Ca 688/21,

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

W związku ze skargą kasacyjną strony pozwanej D. sp. z o.o. w T. od wyroku Sądu Okręgowego w Zielonej Górze z dnia 28 marca 2022 r., sygn. akt VI Ca 688/21 Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Tylko na tych przesłankach Sąd Najwyższy może oprzeć rozstrzygnięcie o przyjęciu lub odmowie przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Dopuszczenie i rozpoznanie skargi kasacyjnej ustrojowo i procesowo jest uzasadnione jedynie w tych sprawach, w których mogą być zrealizowane jej funkcje publicznoprawne. Zatem nie w każdej sprawie, skarga kasacyjna może być przyjęta do rozpoznania. Sąd Najwyższy nie jest trzecią instancją sądową i nie rozpoznaje sprawy, a jedynie skargę, będącą szczególnym środkiem zaskarżenia. W judykaturze Sądu Najwyższego, odwołującej się do orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w Strasburgu, jeszcze w okresie obowiązywania kasacji zostało utrwalone stanowisko, że ograniczenie dostępności i dopuszczalności kasacji nie jest sprzeczne z Konstytucją RP, ani z wiążącymi Polskę postanowieniami konwencji międzynarodowych (por. uzasadnienie uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 17 stycznia 2001 r., III CZP 49/00, OSNC 2001, nr 4, poz. 53).

Podstawowym celem postępowania kasacyjnego jest ochrona interesu publicznego przez zapewnienie jednolitości wykładni oraz wkład Sądu Najwyższego w rozwój prawa i jurysprudencji (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 4 lutego 2000 r., II CZ 178/99, OSNC 2000, nr 7-8, poz. 147).

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżąca oparła na przesłankach uregulowanych w art. 398⁹ § 1 pkt 2 i 4 k.p.c. Przesłanki te nie zostały jednak spełnione.

Oparcie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania na tym, że istnieje potrzeba wykładni przepisów budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów wymaga wykazania, że określony przepis prawa, mimo, iż budzi poważne wątpliwości, nie doczekał się wykładni albo niejednolita wykładnia wywołuje wyraźnie wskazane przez skarżącego rozbieżności w orzecznictwie w odniesieniu do identycznych lub podobnych stanów faktycznych, które należy przytoczyć (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 13 czerwca 2008 r., III CSK 104/08, nie publ., z dnia 26 czerwca 2015 r., III CSK 77/15, nie publ., z dnia 20 maja 2016 r., V CSK 692/15, nie publ.).

W ocenie skarżącej istnieje potrzeba wykładni art. 10 ust. 1 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o księgach wieczystych i hipotece (jedn. tekst: Dz. U. z 2023 r., poz. 146; dalej: „u.k.w.h.”) oraz art. 321 § 1 k.p.c., tj. czy doniosłość w obrocie prawnym, jak wynika z charakteru prawnego ksiąg wieczystych i dążenia do zapewnienia zgodności ich treści z rzeczywistym stanem prawnym jest przypadkiem, który pozwala Sądowi orzekającemu wyjść w sentencji rozstrzygnięcia poza zakres żądania.

Powódka M. P. w pozwie skierowanym przeciwko D. sp. z o.o. w T. domagała się dokonania w dziale IV księgi wieczystej Kw nr (...) prowadzonej przez Sąd Rejonowy w Zielonej Górze, dla nieruchomości lokalowej położonej w Z., przy ul. (...), wykreślenia wpisu o ustanowienie hipoteki umownej łącznej zwykłej.

W uzasadnieniu pozwu zostały przedstawione okoliczności związane z ustanowieniem tej konkretnie hipoteki oraz wywód w kwestii jej wygaśnięcia.

Zaskarżonym wyrokiem Sąd Okręgowy w Zielonej Górze oddalił apelację strony pozwanej od wyroku Sądu Rejonowego w Zielonej Górze, którym nakazał, aby w dziale IV księgi wieczystej Kw nr (...) prowadzonej przez Sąd Rejonowy w Zielonej Górze, dla nieruchomości położonej w Z., przy ul. (...) wykreślić hipotekę umowną łączną zwykłą w wysokości 13 900 000 zł, ustanowioną na rzecz D. sp. z o.o. z siedzibą w T.

Biorąc pod uwagę treść żądania pozwu i merytoryczne rozstrzygnięcie zawarte w sentencji orzeczeń Sądów obu instancji brak podstaw do przyjęcia, iż

nastąpiło wyjście poza zakres żądania, czy też orzeczenie o innym żądaniu. Fakt, że Sądy *meriti* przyjęły, że sporna hipoteka nie powstała (jako obciążenie nieruchomości lokalowej stanowiącej własność powódki), ponieważ nie było ku temu podstaw prawnych, a nie jak twierdziła powódka, iż wygasła, nie stanowi naruszenia art. 321 k.p.c., ponieważ tego rodzaju wniosek jurydyczny Sądy obu instancji wyprowadziły z prawnej oceny przytoczonych na uzasadnienie pozwu okoliczności faktycznych i dołączonych dokumentów. W obowiązującym modelu apelacji pełnej rola sądu drugiej instancji nie ogranicza się jedynie do samego aktu kontroli zaskarżonego rozstrzygnięcia, ale obejmuje także powinność merytorycznego rozpoznania sprawy. Celem postępowania apelacyjnego jest bowiem ponowne i wszechstronne merytoryczne rozpoznanie sprawy (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 27 kwietnia 2017 r., IV CZ 10/17, nie publ.). Przepis art. 382 k.p.c. określa podstawę merytorycznego orzekania przez Sąd drugiej instancji, która obejmuje materiał dowodowy zebrany przez sąd pierwszej instancji oraz w postępowaniu apelacyjnym. Uregulowanie to nakłada na sąd drugiej instancji obowiązek dokonania ponownie własnych ustaleń, które mogą obejmować ustalenia sądu pierwszej instancji przyjęte za własne albo różnić się od tych już poczynionych, a następnie poddania ich ocenie pod kątem prawa materialnego (zob. uchwała składu 7 sędziów Sądu Najwyższego z dnia 23 marca 1999 r., III CZP 59/98, OSNC 1999, nr 7-8, poz. 124), które stosuje z urzędu, niezależnie od podniesionych w apelacji zarzutów (por. uzasadnienie uchwały składu 7 sędziów Sądu Najwyższego z dnia 31 stycznia 2008 r., III CZP 49/07, OSNC 2008, nr 6, poz. 55). Oznacza to, że co do zasady sądy *meriti* nie są związane wskazaną przez powoda podstawą prawną roszczenia, lecz są zobowiązane rozpatrzyć sprawę wszechstronnie i wziąć pod rozwagę wszystkie przepisy prawne, które powinny być zastosowane w danej sprawie (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 24 listopada 2006 r., III CSK 210/06, nie publ.).

Przyjęcie przez sąd innej podstawy prawnej orzeczenia nie stanowi wyjścia ponad żądanie określone w art. 321 k.p.c. i tym samym dokonania rozstrzygnięcia o innym przedmiocie żądania niż wskazany przez powoda (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 30 września 2016 r., I CSK 644/15, nie publ.; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 20 maja 2015 r., I CZ 44/15, nie publ.).

Warunkiem orzeczenia na innej podstawie prawnej niż wskazana przez powoda jest to, aby okoliczności faktyczne, na jakie się powołał, to uzasadniały, aby ich rozumienie było takie samo, albo co najmniej bardzo podobne (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 8 maja 2019 r., V CSK 207/18, nie publ.). Zakres żądania powoda wynika nie tylko ze sformułowania samego żądania i wskazanej podstawy faktycznej w pozwie, ale i dalszych jego twierdzeń przedstawionych w toku postępowania, o ile są ściśle powiązane z okolicznościami przytoczonymi w pozwie i stanowią ich rozwinięcie (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 11 stycznia 2019 r., V CSK 551/17, nie publ.).

Przewidziana w art. 398⁹ § 1 pkt. 4 k.p.c. oczywista zasadność skargi kasacyjnej zachodzi wówczas, gdy z jej treści, bez potrzeby głębszej analizy oraz szczegółowych rozważań, wynika, że przytoczone podstawy kasacyjne uzasadniają uwzględnienie skargi. W wypadku, gdy strona skarżąca twierdzi, że jej skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, powinna przedstawić argumentację prawną, wyjaśniającą w czym ta oczywistość się wyraża oraz uzasadnić to twierdzenie. Powinna w związku z tym wykazać kwalifikowaną postać naruszenia prawa materialnego i procesowego, polegającą na jego oczywistości *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej (por. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 10 stycznia 2003 r., V CZ 187/02, OSNC 2004, nr 3, poz. 49, z dnia 14 lipca 2005 r., III CZ 61/05, OSNC 2006, nr 4, poz. 75, z dnia 26 kwietnia 2006 r., II CZ 28/06, nie publ., z dnia 29 kwietnia 2015 r., II CSK 589/14, nie publ.). Przesłanką przyjęcia skargi kasacyjnej nie jest oczywiste naruszenie konkretnego przepisu prawa materialnego lub procesowego, lecz sytuacja, w której naruszenie to spowodowało wydanie oczywiście nieprawidłowego orzeczenia (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 8 października 2015 r., IV CSK 189/15 nie publ. i przywołane tam orzecznictwo).

Według skarżącej oczywista zasadność skargi kasacyjnej wynika z naruszenia art. 3 ust. 1 w zw. z art. 10 ust. 1 u.k.w.h. oraz art. 321 § 1 k.p.c. Mianowicie Sady orzekając o braku obciążenia zabezpieczeniem hipotecznym przedmiotowej nieruchomości lokalowej, stwierdziły o nieistnieniu hipoteki zabezpieczającej wierzytelność na tej nieruchomości, a zarazem przesądziły w ten sposób o wszystkich pozostałych nieruchomościach lokalowych obciążonych

hipoteką, bez właściwego i koniecznego kręgu uczestników, tj. udziału spółki B., która była niekwestionowaną stroną tego stosunku prawnego, jak również i poręczycieli tego stosunku cywilnoprawnego, będącego źródłem powstania przedmiotowej hipoteki.

Wbrew stanowisku skarżącej nie może być mowy o oczywistej zasadności skargi kasacyjnej, skoro powództwo o uzgodnienie treści księgi wieczystej z rzeczywistym stanem prawnym zostało wytoczone przez właściciela obciążonej wpisem hipotecznym nieruchomości lokalowej i skierowane przeciwko wierzycielowi hipotecznemu. Z ustaleń faktycznych wynika, że strona pozwana figuruje w księdze wieczystej prowadzonej dla tej nieruchomości lokalowej, jako nabywca zabezpieczonej hipotecznie wierzytelności. W związku z tym kwestia legitymacji procesowej czynnej i biernej odzwierciedlona w zaskarżonym wyroku nie może budzić wątpliwości z perspektywy art. 10 ust. 1 u.k.w.h. Natomiast skutki prawne związane z zakresem rozstrzygnięcia wyznaczają - w kontekście przedmiotu sporu, który dotyczył stanu prawnego ujawnionego w księdze wieczystej odnośnie do konkretnej nieruchomości lokalowej - co również oczywiste, przepisy art. 365 i 366 k.p.c.

W tym stanie rzeczy Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c.

(E.C.)

[ał]

